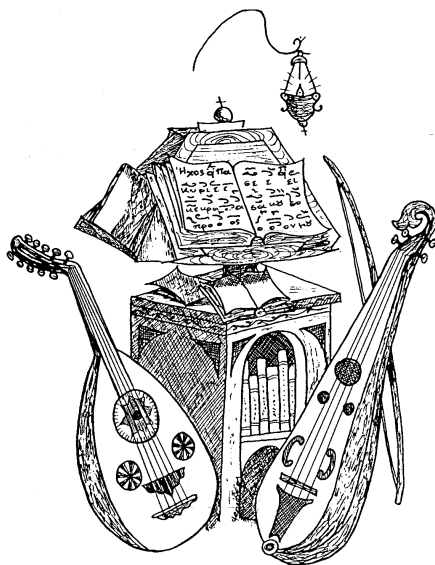

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

«Αείδω ξυνεΐοισι, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι» (Ορφικόν)

(Φάλλω ἵα τοὺς ἰωσφικούς, μείνετε ἔξω ἀπὸ τῆς κλειστῆς θύρας οἱ βέβηλοι)

«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

ΕΤΟΣ Ζ' - ΤΕΥΧΟΣ Αριθμ. 26
ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2011

ΤΑΧ. Δ/ΝΣΗ Η ΕΔΡΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ:
ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ 19 Τ.Κ. 25100
ΑΙΓΙΟ

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ
ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ**

**«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»
ΚΩΔ. 7587**

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

- 1. Χατζηχρόνογλου Γεώργιος,**
Πρόεδρος
Αναλήψεως 51, Βριλλήσια 15235
Τηλ. 210-8030259, 6972279995
- 2. Γκοτσόπουλος Ανδρέας**
Α΄ Αντιπρόεδρος
Δοϊράνης 16, Χολαργός 15562
Τηλ. 210-6577027, κιν. 6979976423
- 3. Τζινευράκης Χαράλαμπος**
Β΄ Αντιπρόεδρος
Λαμπαδάριος Ι.Ν.Αγ. Δημητρίου
Θεσσαλονίκης Τηλ.6945749473
- 4. Ιατρίδης Νικόλαος**
Γενικός Γραμματέας
Σεφέρη 72 Ν.Ψυχικό 15451
Τηλ.210-6722723
- 5. Γιάννου Νικόλαος,**
Ειδικός Γραμματέας
Μυκηναϊκών τάφων 24, Σπάτα 19004
Τηλ. 6937417401
- 6. Σαλλάτας Σπυρίδων,** Ταμίας
Ανοιξέως 35, Καματερό 13451
Τηλ. 210-2313092
- 7. Φώτης Θεοδωρακόπουλος**
Έφορος Τηλ. 6944306683
Αγίου Ιωάννου 19, Αίγιο 25100
- 8. Πατρώνας Αντώνιος, Μέλος Δ.Σ**
Γιαννιτσά Τηλ. 6976628358
- 9. Δεσποτοπούλου Σοφία, Μέλος Δ.Σ**
Μιλτιάδου 22 – Χολαργός
Τηλ. 6972120319

ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- 1. Καραγιάννης Μιχαήλ**
- 2. Κότσικας Δημήτριος**
- 3. Σεφρελής Αναστάσιος**

**Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»**

Αγ. Ιωάννου 19, ΤΚ 25100 Αίγιο.
Τηλ.26910-29842 FAX: 26910-23492

**ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ**

ΕΚΔΟΤΗΣ – ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Και υπεύθυνος κατά Νόμον
Χατζηχρόνογλου Γεώργιος
Πρόεδρος της Π.Ε.Π.Ε.Μ.
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- 1. Χατζηχρόνογλου Γεώργιος**
- 2. Γιάννου Νικόλαος**
- 3. Θεοδωρακόπουλος Φώτης**
- 4. Ιατρίδης Νικόλαος**
- 5. Φλώρος Βασίλειος**

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Απόστολος Μπουρνέλης, Δικηγόρος,
Καραϊσκού 106
Πειραιάς, Τ.Κ. 18535
Τηλ. 6974407543

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φώτης Θεοδωρακόπουλος
Αγ. Ιωάννου 19, Αίγιο 25100
Τηλ. 26910-29842 FAX. 26910-23492

Ιστοσελίδα: www.myriphoon.gr

Ηλεκτρονική Διεύθυνση:
myriphoon@yahoo.gr

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Λ.ΦΑΡΑΝΤΟΥ
ΟΜΟΤΙΜΟΥ ΚΛΗΡΗΓΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

1. Ο Νυμφίος, 2. Ο Γάμος, 3. Το συμβόλαιο αίματος,
4. Η Καινή Διαθήκη
α' Ο Νυμφίος

Ο «πολιτισμός του λόγου», ό,τι υψηλότερο στον ελληνικό ορθόδοξο και ευρωπαϊκό πολιτισμό αποτελεί μέγα θέμα. Σ' αυτόν τον πολιτισμό, ανήκει και η Βυζαντινή μουσική. Εάν συμβαίνει αυτό τότε πρέπει να δούμε τις συνέπειες που επέρχονται. Έτσι η Βυζαντινή μουσική ανήκει αναπόσπαστα στην παιδεία και τα σχολεία, ακόμα και στην ειδική παιδαγωγική για ανθρώπους με ειδικές ανάγκες (ειδικές ικανότητες), στη λογοθεραπεία και αλλού, ως δικαίωμα και υποχρέωση. Ο Ψάλτης δεν είναι πλέον διακοσμητικό στοιχείο, ανήκει με τον πολιτισμό του λόγου που υπηρετεί στο ομιλητικό προσωπικό που χειρίζεται το λέγειν, τη γλώσσα και τα κείμενα κατά τη Λατρεία ως «λαός», κατά τη Λειτουργία.

Ακούμε, τη Μεγάλη Εβδομάδα, τους ψάλτες να ψέλνουν το «ιδού ο Νυμφίος έρχεται...». Ρωτάμε πολλές φορές «τι σημαίνει αυτό», τι δουλειά έχει εδώ ένας «Νυμφίος»...στην εβδομάδα των Παθών και της Ανάστασης. Οι απαντήσεις που μας δίνονται είναι συχνά είτε ευσεβιστικές, είτε προτεσταντίζουν, δηλαδή αφορούν παραβολικά την ατομική σχέση ψυχής και Χριστού.

β' Ο Γάμος

Υπάρχουν Ύμνοι της περιόδου αυτής που να μιλούν για το νόημα και το κέντρο της Μ. Εβδομάδας; Ας πούμε στους Δελφούς, στην είσοδο, θα διαβάζαμε «γνώθι σ' αυτόν», στην Ολυμπία στο Ανατολικό Αέτωμα του Ναού του Διός θα βλέπαμε τι σημαίνει Ολυμπία, τα Προπύλαια της Ακρόπολης των Αθηνών μας προετοιμάζουν γι' αυτό

που θα συναντήσουμε πίσω από αυτά. Εδώ στην Ορθόδοξη Μητρόπολη των Εορτών υπάρχει κάποια είσοδος, κάποιο «Διαβατικό» κάποιο προοίμιον, κάποιος ύμνος που να μας μιλάει για τα μεγάλα, τα μέγιστα γεγονότα της Μεγάλης Εβδομάδας; Υπάρχει. Υπάρχουν δύο τέτοιοι κορυφαίοι Ύμνοι. Ο ένας είναι ο Αίνος Αριθμ.3. απ' τους Αίνους των Βαΐων. Ο άλλος είναι η Καταβασία ΣΤ' απ' τις Καταβασίες των Βαΐων.

Αυτοί οι δύο Ύμνοι ανήκουν, μαζί με άλλους, στα μεγάλα αριστουργήματα της Μεγάλης Εβδομάδας. Τι λέει ο Αίνος αυτός των Βαΐων, Ἦχος Δ' ;

«Εξέλθετε ἔθνη, εξέλθετε και λαοί, και θεάσασθε σήμερον τον Βασιλέα των ουρανών, ως επί πώλου ευτελούς, την Ιερουσαλήμ προσεπιβαίνοντα, γενεά Ιουδαίων άπιστε και μοιχαλίσ δεύρο θέασαι, ον είδεν Ησαίας εν σαρκί δι' ημάς παραγενόμενον, πως νυμφεύεται ως σώφρονα την νέαν Σιών και αποβάλλεται την κατάκριτον συναγωγήν, ως εν αφθάρτω δε γάμω και αμιάντω αμιάντοι συνέδραμον ευφημούντες οι απειρώκακοι παίδες, μεθ ων υμνούντες βοήσωμεν ύμνον τον αγγελικόν, Ωσαννά εν τοις υψίστοις τω έχοντι το μέγα έλεος».

Αυτός είναι ο ένας. Μας λέει ότι σήμερα γίνεται ένας γάμος. Να «ο Νυμφίος», ο «Βασιλεύς των Ουρανών»έρχεται στο γάμο αυτό, πάνω σε «πώλο»ευτελή, που συμβολίζει τα Έθνη, στα Ιεροσόλυμα, αυτός για τον οποίο προφήτευσε ο Ησαίας έρχεται «εν σαρκί δι'ημάς». Αυτός «ο Νυμφίος» «νυμφεύεται» μια «σώφρονα», την «νέαν Σιών», την Εκκλησία. Γιορτάζουμε τον γάμο του Νυμφίου με την Εκκλησία (!) θεμελιώνει την Εκκλησία , η Εκκλησία γίνεται «σώμα Χριστού». Έχουμε την αποβολή, διότι «αποβάλλεται την κατάκριτον συναγωγήν»,λήγει η σκιά του Νόμου και πληρούται η Παλαιά Διαθήκη.Ο νέος γάμος είναι «άφθαρτος»και «αμίαντος», γι'αυτό «συνέδραμον» σ'αυτόν «οι

απειρόκακοι παίδες», ευφημούντες. Μαζί μ' αυτούς υμνεί «ο λαός» του Θεού, «ύμνον τον αγγελικόν», το «Ωσαννά εν τοις υψίστοις».

Άρα λοιπόν το «ιδού ο Νυμφίος έρχεται...»αφορά το γάμο Ιησού Χριστού και Νέας Σιών, Εκκλησίας! Σ' αυτό το μέγα μυστήριο της υπέρβασης του διαζυγίου ανθρώπου και Θεού, της αγάπης, της υπέρβασης της βίας, της υπέρβασης των «παλαιών»,της «ένωσης των πριν διεστώτων», της νέας Ζωής, καλούμαστε να συμμετάσχουμε όπως μας λέει η Υμνολογία της Μ. Εβδομάδας.

Ο «Νυμφίος έρχεται»και «νυμφεύεται» τη Νέα Σιών, την Εκκλησία. Αυτό είναι το ένα μέγα νόημα.

γ' Το συμβόλαιο αίματος

Σύμφωνα με την Καταβασία ΣΤ' των Βαΐων το «υμνούντες βοήσωμεν»των Αίνων αφορά ένα «εβόησαν εν ευφροσύνη δικαίων τα πνεύματα», με βοή από χαρά, των δικαίων, την οποία προκαλεί αυτός ο μέγας γάμος Νυμφίου και Εκκλησίας. Γιατί τέτοια μέγιστη χαρά; Κατά το γάμο αυτό της ανώτατης αγάπης υπογράφεται μια νέα συνθήκη ειρήνης με αίμα. Ποιο αίμα; Το αίμα του Νυμφίου. Ο γάμος γίνεται με το αίμα του πάνω στο Σταυρό!! Αυτός είναι ένας άλλος παράξενος γάμος, ένας άλλου είδους γάμος, ανάκληση στην ενότητα, υπέρβαση της διάστασης. Με το αίμα του «Νυμφίου της Εκκλησίας», με το «θείο αίμα» του «ραντίζεται» ο νέος «λαός» του Θεού και καθίσταται «καινούργιος», «καινουργείται».

δ' Η Καινή Διαθήκη

Τώρα γίνονται όλα « καινά». Τώρα « διατίθεται», χορηγείται, προσφέρεται στον « κόσμο» , « Διαθήκη Καινή»!! Έτσι αρχίζει η «Καινή Διαθήκη». Για τον «κόσμο», για την ανακαίνιση του « λαού» του Θεού και

του «κόσμου», των πάντων, αρχίζει με έναν αιματηρό γάμο, στον οποίο έρχεται « εκούσια» ο «Νυμφίος» που «νυμφεύεται» έτσι την νέα Σιών, την Εκκλησία, «καινουργείται» ο άνθρωπος και ο κόσμος και «διατίθεται» η «Καινή Διαθήκη».

Αυτά τα μεγάλα νοήματα μας τα δίνουν οι εισαγωγικοί ύμνοι των Βαΐων για να κατανοούμε σε βάθος και αληθινά το « καινόν Πάσχα» και να μην μένουμε « έξω του Νυμφώνος»...

Ο λόγος του Σταυρού κατά τον Απόστολο Παύλο αφορά την Καινή Διαθήκη.Γι' αυτόν τον πολιτισμό του λόγου μιλάμε. Σε αυτόν τον πολιτισμό ανήκει το έργο των Ιεροψαλτών. Αυτός ο λόγος, αυτός ο πολιτισμός, αυτή η « δύναμις» και η «σοφία» βρίσκονται στο κέντρο της Βυζαντινής Μουσικής. Η Βυζαντινή Μουσική με βάση τα παραπάνω έχει εορταστικό, πανηγυρικό, χριστολογικό και εκκλησιαστικό χαρακτήρα.

----- . -----

ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ

Δηλώνουμε παντοιοτρόπως, ότι, υπεραμυνόμενοι των καθιερωμένων και γνήσιων μελωδικών ασμάτων της Εκκλησιαστικής μας Μουσικής, προασπίζουμε έτσι την εθνική μας κληρονομιά από καταστρεπτικές καινοτομίες και ξενότροπες αλλοιώσεις. Σεβόμεθα τα πρόσωπα. Καυτηριάζουμε κάθε παραποίηση και παραχάραξη των παραδεδομένων.

**ΜΕΙΝΩΜΕΝ ΣΤΑΘΕΡΟΙ ΣΤΗΝ ΨΑΛΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ
ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

**ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΠΑΧΥΓΙΑΝΝΑΚΗ
ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΡΗΤΗΣ**

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρακολουθώ το υπέροχο περιοδικό σας « Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ », που με υποδειγματική στοργή και ιερόν πάθος διακονεί υπερασπιστικά, ως μη όφειλε, την πάντιμη εκκλησιαστική μας μουσική και ψαλτική τέχνη. Είναι η μόνη φωνή που ακούεται σήμερα μέσα σ' αυτόν τον κυκεώνα της Καρά – Σιμωναϊκής λαίλαπας, που ενέσκηψε δίκην λοιμικής νόσου, στο σώμα της αγίας μας Εκκλησίας. Και, δυστυχώς, συνεχίζεται μη υπαρχούσης αντιστάσεως από εκεί, κυρίως, που έπρεπε, δηλαδή την διοίκηση της Εκκλησίας. Η οποία έχει και το κύρος και την πειθώ να βάλει, κατά το κοινώς λεγόμενο, τα πράγματα στη θέση τους.

Προσωπικά θαυμάζω την υπομονή που διαθέτετε και τον χρόνο που δαπανάτε, για να στηρίζετε τα αυτονόητα. Τι σχέση μπορεί να έχει ο αείμνηστος Σ. Καράς και οι επίγονοί του με την εκκλησιαστική μουσική; Γιατί άλλο η γνώση της βυζαντινής μουσικής, και άλλο η εκκλησιαστική μουσική, με βυζαντινή παρασημαντική, που αναφέρεται αποκλειστικά σε τροπάρια και ύμνους, που προορίζονται για την εκκλησιαστική λατρεία.

Ο αείμνηστος Καράς είναι αξιέπαινος για τις επιστημονικές μελέτες που έκαμε, καταγράφοντας δημοτικά μας τραγούδια και αναλύοντας τις μουσικές γραμμές τους, με την παλαιά σημειογραφία της βυζαντινής μουσικής.

Γεννάται, όμως το ερώτημα: Αυτά τα σημαδόφωνα, που τάχα ανακάλυψε δεν τα γνώριζε η Πατριαρχική Επιτροπή; Έπρεπε ύστερα από μισό και πλέον αιώνα να

έρθει ο δίκην προφήτου προβαλλόμενος σήμερα, παρά των μαθητών του, να τα γνωστοποιήσει και μάλιστα να θέλει να τα εφαρμόσει στα τροπάρια της Εκκλησίας; Και μόνο αυτό το ερωτηματικό αποκαλύπτει την ύβρη κατά των μελών της Πατριαρχικής Επιτροπής που τα γνώριζαν οπωσδήποτε, αλλά κράτησαν τα απαραίτητα γιατί ήξεραν κάτι παραπάνω που φαίνεται να αγνοούσε ο Σ. Καράς. Το πλήθος των καλλωπιστικών σημείων της βυζαντινής παρασημαντικής είναι δυνατόν να χρησιμοποιείται αλλά μόνο για τραγούδια, όχι όμως και για τροπάρια της Εκκλησίας, που πρέπει να ψέλνονται ταπεινά, ήρεμα, χωρίς φωνητικές εξάρσεις και περίσσια ποικίλματα ή παραφωνητικά τερτίπια, γιατί αυτά δεν ταιριάζουν στην μουσική της Εκκλησίας, που, στην έκφρασή της, πρέπει να κυριαρχεί το πράον και το ησύχιον.

Ύστερα με τα απηχήματα! Αυτή η νεφελώδης μακρόσυρτη εισαγωγή, τι χρειάζεται; Ο ψάλτης σταθεροποιεί τη βάση του ήχου με απλότητα και σαφήνεια. Ένα Νε, παρατεταμένο διακριτικά, στη βάση του ήχου, είναι αρκετό. Έτσι διδαχθήκαμε και έτσι ακούμε να εφαρμόζεται έκπαλαι αυτή η τακτική της απλότητας και σαφήνειας, από του Ιακώβου Ναυπλιώτου, του Πρίγγου, του Στανίτσα, του Χρυσάνθου, του Ταλιαδώρου, του Περιστέρη, του Μπελούση και όλων εκείνων που εκόσμησαν και κοσμούν, με πλειάδα μαθητών τους, το ιερόν αναλόγιον.

Αλλά, θα πείτε, γιατί η απορία; Απλούστατα: αυτά που γνώριζε ο αείμνηστος Καράς (και τα γνωρίζουν και αρκετοί άλλοι), και τα γνώριζαν, προφανώς, και οι διδάσκαλοι της Πατριαρχικής Επιτροπής, τα μετέφερε στο αναλόγιο, επειδή ουδέποτε ανέλαβε υπεύθυνη θέση ιεροψάλτου, γι' αυτό και δεν μπόρεσε να αντιληφθεί το μπέρδεμα που προκαλείται στην επάλληλη ροή των ψαλλομένων, η παρείσφρηση αυτών των απηχημάτων. Άλλωστε είναι εξόχως εμφανής, στους περισσότερους

που χρησιμοποιούν αυτά τα σχοινοτενή απηχήματα, η αμηχανία ωστόσο σταθεροποιηθούν στον αρμόζοντα ήχο! Τον αείμνηστο, όμως, Σίμωνα Καρά αν και δεν τον γνώρισε το αναλόγιο, γιατί ποτέ δεν υπήρξε υπεύθυνος ιεροψάλτης, τον γνώρισε η λαϊκή μας παράδοση στο τραγούδι και σ' αυτήν ανήκει. Και όσοι θέλουν να τον πάρουν από εκεί και να τον μεταφέρουν, και μάλιστα ως δάσκαλο στο στασίδι, διαπραττουν μέγα σφάλμα εις βάρος της ψαλτικής τέχνης και παράδοσης. Είναι καιρός να αφήσουν τον εγωισμό και την έπαρση που τους διακατέχει, γιατί αρκετά έχουν ταλαιπωρήσει τον κόσμο των ιεροψαλτών. Να γυρίσουν και να σκύψουν με ταπείνωση στους αριστείς του αναλογίου παλαιούς και νέους που ασκούν τη διακονία τους με σεμνότητα, απλότητα και υπακοή στην αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία. Για να διδαχθούν και να μπορούν ύστερα και αυτοί να διδάξουν. Και είναι αλήθεια πως πολλά μπορούν να προσφέρουν με τον ζήλο που τους διακρίνει, αν παύσει να είναι ζήλος ου κατ' επίγνωσιν!

Σας εύχομαι κάθε πρόοδο και επιτυχία στην διακονία σας, και ασπαζόμενός σας ως συνδιακόνους στο λατρευτικό της αγιωτάτης μας Εκκλησίας έργο,

Διατελώ

Μετ' Ευχών και Αγάπης

----- . -----

Η ΝΟΘΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΥΜΝΩΝ

**ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΛΘ.. ΙΩΑΝΝΙΔΗ,
ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ Ι.Ν. ΠΑΜΜΕΓΙΣΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ
ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ**

Αγαπητοί φίλοι - συνάδελφοι,

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε, (κυρίως στις περιόδους των εορτών) ότι διάφοροι ... συνάδελφοι παρουσιάζουν, με χορωδίες ή κατά μόνας, στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο)

εκκλησιαστικούς ύμνους με προσθήκη λαϊκών οργάνων-γυναικείων φωνών, στοιχείων λαϊκής μουσικής, σε σημείο που τείνει να δημιουργηθεί μόδα. Ορισμένοι πάλι καλλίφωνοι σολίστες, κάνοντας επίδειξη των φωνητικών τους ικανοτήτων, χρησιμοποιούν και λίγο τραγουδάκι-λίγο αμανεδάκι και κάποιο μουσικό όργανο.

Με αφορμή, λοιπόν, την παρουσίαση εκ μέρους «ψαλτών» και «χορωδιών» εκκλησιαστικών ύμνων της Μ. Εβδομάδος κατά τρόπον **νόθο** και **απρεπή**, έρχομαι να καταθέσω τη διαφωνία μου, την θλίψη μου και την οργή μου γι' αυτά.

Κύριοι: Η βυζαντινή μουσική είναι προσευχητική, εκτελείται μόνο από φωνή ανθρώπινη, όχι από μουσικά όργανα, έχει γνώρισμα την μονοφωνία-ομοφωνία, υπηρετεί αποκλειστικά τις λατρευτικές ανάγκες της Εκκλησίας, είναι, τελικά, η μουσική της Ορθοδόξου Εκκλησίας και η πιστή παράδοση των πατέρων της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Αφού, λοιπόν, δεν είναι κοσμική τέχνη, τα διάφορα «φτιασίδια» δεν επιτρέπονται. Το «ψάλλειν» είναι λειτουργήμα και αποστολή, γι' αυτό και ο «ιεροψάλτης» πρέπει, έχοντας υπ' όψιν τα παραπάνω, να είναι ευσεβής, ηθικός, άρχοντας επί του αναλογίου του, προσηλωμένος στο καθήκον του (την προσευχή), να έχει μουσική Βυζαντινή κατάρτιση και, βέβαια, να υλοποιεί το «στήκετε και κρατήτε τας παραδόσεις».

Όποιοι ψάλτες, παραβλέποντας κάθε έννοια παράδοσης και ιστορίας, παραποιούν το αυθεντικό βυζαντινό μέλος των θρησκευτικών ύμνων είναι παραποιητές – νοθευτές – υβριστές της πατρώας εκκλησιαστικής βυζαντινής μουσικής.

Η εκκλησιαστική βυζαντινή Μουσική έχει όρους και κανόνες διάφορους της μουσικής έξω της εκκλησίας. Είναι απρεπές να συνδέσουμε εκκλησιαστικούς ύμνους – ιερό ψαλμό που να βασίζεται σε ήθος και ρυθμό εξωεκκλησιαστικό. Η σεμνή μελωδία δεν επιτρέπεται να

αναμιγνύεται με άσεμνες και βέβηλες μελωδίες, διότι αποσπούν τον νουν και την καρδιά από την προσευχή.

Εάν ανατρέξουμε στο «τυπικόν» (Βιολάκη) της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, θα δούμε ότι από την ΣΤ' Οικουμενική Σύνοδο επεκυρώθη ο ΟΕ' κανόνας: «τους επί το ψάλλειν εν ταις εκκλησίαις παραγινομένους βουλόμεθα μήτε βοαίς ατάκτοις κεχρήσθαι και την φύσιν προς κραυγήν εκβιάζεσθαι, μήτε επιλέγειν των μη τη εκκλησία αρμοδίων τε και οικείων, αλλά μετά πολλής προσοχής και κατανύξεως τας τοιαύτας ψαλμωδίας προσάγειν».

Τελικά, οι «παραπονητές ψάλτες» είτε από άγνοια, είτε εσκεμμένα, ευρίσκονται σε αταξία. Δεν φτάνει μόνο η φωνή· τέτοια έχουν και τα κοράκια και τα τσακάλια. Δεν χρειάζονται στην προσευχή ούτε τα όργανα, ούτε το ήθος και ο ρυθμός λαϊκών ασμάτων· αυτά στα πανηγύρια και στα λοιπά κέντρα διασκέδασης. Ο κάθε ένας δεν μπορεί να εφαρμόζει ό,τι θέλει ή ό,τι νομίζει. Κύριοι, υπάρχουν κανόνες. Άλλο προσευχή και ιεροψάλτης και άλλο διασκέδαση και τραγουδιστής.

Επειδή, καταξιωμένοι, καταρτισμένοι, παραδοσιακοί και νομιμόφρονες (σε σχέση με την τάξη, το ήθος, την παράδοση) «ιεροψάλτες» δεν εμφανίζονται στα Μ.Μ.Ε (γιατί άραγε;), παρουσιάζονται οι «παραπονητές ψάλτες», οι «καινοτόμοι – εκσυγχρονιστές», προσθέτοντας ολίγον τραγουδάκι, ολίγον όργανο, ολίγον αμανέ, κάποια γυναικεία φωνή (παρουσία) και όλα καλά γι' αυτούς.

Γνωρίζουμε, ότι πολλοί από τους παραπονητές (για την ώρα ας μην αναφέρω ονόματα) ευρίσκονται στον χώρο λαϊκών συγκροτημάτων κι επομένως, για ευνοήτους λόγους, βολεύονται με αυτήν την κατάσταση.

Οι πλειοψηφία, όμως, των ιεροψαλτών θα επιτρέψει αυτήν την κατάσταση να συνεχίζεται;

Καλώ τους πεπλανημένους παραπονητές και τους εν αγνοία ευρισκομένους να σταματήσουν αυτόν τον δήθεν «εκσυγχρονισμό» και να επανέλθουν εις την τάξιν.

Παρακαλώ θερμά όλους τους νομιμόφρονες συναδέλφους «ιεροψάλτες» να αντισταθούν σ' αυτήν την τάση και να καυτηριάσουν αυτήν την στάση. Επίσης, καλώ και τους δασκάλους ιεροψάλτες (δεν με ενδιαφέρουν οι ... μουσικοδιδάσκαλοι – άλλη «ιστορία» αυτή) για ανάλογη διδασκαλία στους νέους ιεροψάλτες και τα μικρά παιδιά προς αποκατάσταση της τάξεως και της παραδόσεως. Συνάδελφοι: Γνωρίζω καλά ότι ορισμένοι για λόγους βιοποριστικούς (αφού οι αρμόδιοι ... ευρίσκονται στον κόσμο τους) παρεκκλίνουν. Όμως, επιτρέπεται να πετάξουμε τα «ιερά» και τα «όσια» (την θρησκευτική μας παράδοση) στα σκυλιά;

----- . -----
ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΥΨΗΛΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΔΑΜ. ΥΦΑΝΤΗ
ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΥΜΝΩΔΟΥ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Χ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Αγαπητοί μου «ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

Από τον περασμένο Μάρτιο (26/03/2011) μας επισκέφθηκε στα Ιωάννινα κλιμάκιο των Θεσσαλονικέων συναδέλφων αποτελούμενο από τους κ. κ. Νίκο Σαμαρόπουλο, Παναγιώτη Μάμτσιο, Χρήστο Γκαραγκούνη, Γιώργο Σαμαρά και Χαράλαμπο Τζινευράκη. Τους συναδέλφους μας υποδεχθήκαμε με χαρά ιδιαίτερη, γιατί τέτοιες συναντήσεις δεν είναι και συνηθισμένες στο χώρο μας, αλλά και στο «σινάφι» μας ιδιαίτερα.

Όσοι βρεθήκαμε, στην αίθουσα του κέντρου «ΛΙΘΑΡΙΤΣΙΑ» όπου δεχθήκαμε τους συναδέλφους, πιστεύω ότι ανταμειφθήκαμε για... το χρόνο που «θυσιάσαμε», γιατί τα θέματα που συζητήθηκαν σε ατμόσφαιρα αμοιβαίας εκτίμησης, αγάπης και κατ' ακολουθίαν συναδελφικής αλληλεγγύης και αλληλοστήριξης, ικανοποίησαν τους συναδέλφους επισκέπτες και εντόπιους. Συζητήθηκαν θέματα ενδιαφέροντα τον κλάδο μας, όχι μόνο ως υπηρετών του αναλογίου, αλλ'

ιδιαίτερα ως φορέων του ανεκτίμητης αξίας Θησαυρού της Βυζαντινής μας Μουσικής την οποία είμαστε υποχρεωμένοι όχι μόνο να την υπηρετούμε ημείς όπως η Πατριαρχική Επιτροπή του 1814 εθέσπισε, και να τη διδάσκουμε αλλά και να την υπερασπιζόμαστε σθεναρά, αν χρειασθεί, έναντι κάθε είδους παραχάραξης και παραποίησης, ιδιαιτέρως να μην επιτρέψουμε σε κείνους που την παραποιούν και λένουν «Εμείς την Πατριαρχική Επιτροπή του 1814 ακολουθούμε και αυτά διδάσκουμε. Μη γένοιτο !!! Ευχαριστημένοι, ενθουσιασμένοι, ικανοποιημένοι και αποφασισμένοι ξεχωρίσαμε με τους συναδέλφους – επισκέπτες.

Μετά ταύτα μεταφέραμε στους απόντες συναδέλφους και μαθητές τα όσα έγιναν και ειπώθηκαν. Οι απόψεις αυτές βρήκαν απήχηση και το αποτέλεσμα ήταν άμεσο: Εζήτησαν την ένταξή τους στο σύλλογο των «ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ» και την δια του περιοδικού ενημέρωσή τους, σχεδόν όλοι, όσοι γνώριζαν τα θέματα που συζητήσαμε.

Ευχαριστώντας σας για την ευκαιρία επικοινωνίας μαζί σας, σας χαιρετώ.

Με πολλή αγάπη συναδελφική και ιδιαίτερη τιμή

----- . -----
ΜΟΝΟ ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΥΦΟΣ
ΑΡΜΟΖΕΙ ΣΤΗΝ ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
ΤΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΚΟΤΙΔΗ

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Ονομάζομαι **Κοτίδης Στυλιανός** του Παναγιώτου και κατάγομαι από το ακριτικό Κιλκίς. Διάγω το 73^ο έτος της ηλικίας μου και θεωρώ τον εαυτό μου ευτυχή που κοντά 60 χρόνια υπηρετώ το αναλόγιο της εκκλησίας μας συνεχίζοντας μια οικογενειακή παράδοση.

Αισθάνομαι πανευτυχής που από το έτος 1964 συνεδέσθην αδερφικώς με τον άρχοντα πρωτοψάλτην

κύριον Κωνσταντίνον Γαιτανίδην, πρόεδρο νύν του Συλλόγου μας «Πέτρος ο Γλυκύς» του οποίου έχω την τιμή να Αντιπροεδρεύω.

Είμαι βαθύτατα πεπεισμένος ότι η Θεσσαλονίκη μας είναι η μοναδική ζωντανή συνέχεια του αβασίλευτου Βυζαντίου μας, με τους ανεπανάληπτους συνεχιστές της εκκλησιαστικής βυζαντινής μουσικής. Τον αείμνηστο Χρυσάνθο Θεοδοσόπουλο, τον Αθανάσιο Καραμάνη, τον Χαρίλαο Ταλιαδώρο, τον αείμνηστο Αθανάσιο Παναγιωτίδη οι οποίοι ποτέ δεν διανοήθηκαν να ασελήσουν, πάνω στην άχραντη ουσία της μουσικής μας αλλά edίδαξαν και διδάσκουν μέχρι σήμερα, πιστοί σε όσα έμαθον και edιδάχθησαν, προσφέροντας εις την εκκλησία μας πλήθος εξαίρετων μαθητών γνησίων και αξίων συνεχιστών της ανεπανάληπτης κληρονομιάς μας, οι οποίοι σε καμία περίπτωση δεν θα συμβιβασθούν και δεν θα εγκρίνουν παραποιήσεις τύπου Σίμωνος Καρά.

Αγαπητοί μου υπέρμαχοι,

Η ψαλτική οικογένεια απορεί και διερωτάται πως ένας άνθρωπος ο οποίος δεν υπήρξε ποτέ ψάλτης, έγραψε θεωρητικό βιβλίο για την βυζαντινή μας μουσική και επανέφερε πολλά από τα ποιοτικά σημεία τα οποία οι τρεις Μεγάλοι διδάσκαλοι Χρυσάνθος, Χουρμούζος και Γρηγόριος κατήγγησαν και άφησαν μόνο έξι ώστε η μάθηση να γίνει προσβάσιμη στους νέους που θα ήθελαν να σπουδάσουν την βυζαντινή εκκλησιαστική μας μουσική.

Ο Μακαριστός Σίμων Καράς διέπρεψε στο δημοτικό τραγούδι και τον τιμούμε γι αυτό , όμως με αυτά που γράφει όπως π.χ. με τον χρωματικό Β'ήχο, τον ΓΑ να έλκεται αυθαίρετα προς τον ΔΙ και την υπερβολική πεταστή,ήλθε σε σύγκρουση με το σύνολο των ιεροψαλτών της χώρας.

Δια της παρούσης μου επιστολής θέλω ειλικρινώς να επιβραβεύσω την θαυμάσια αντίδρασή σας στο

ανοσιούργημα που θέλουν να επιβάλουν ορισμένοι, δίχως να τους ενδιαφέρει ο κίνδυνος που διατρέχει η υπερπολύτιμη παράδοση της λατρείας μας.

Αυτό που πραγματικά με έκπληξη παρατηρώ είναι το γεγονός ότι η Διαρκής Σύνοδος της Εκκλησίας μας, η οποία παρακολουθεί άγρυπνα τα τεκταινόμενα και με την από 5-2-2003 απόφασή της ορίζει ότι «εμμένομεν εις την απόφασιν του Οικουμενικού Πατριαρχείου και στην μεθοδολογία των τριών διδασκάλων» δεν θέτει επισήμως στο περιθώριο την θεωρία του Σίμωνος Καρά και το ανοίκειον ψάλλειν της ομάδος των διαδόχων του και δεν προβαίνει σε δυναμικές αποφάσεις μέχρι και αυστηρών επιτιμίων των φανατικών συνεχιστών του συστήματος αυτού, ώστε να δοθεί οριστική λύση στην παραβατική προσπάθεια και στην ιεροσυλία θα έλεγα που επιχειρείται.

----- . -----
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ
ΚΙΛΚΙΣ “ ΠΕΤΡΟΣ Ο ΓΛΥΚΗΣ”

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ

Ο Σύλλογος Ιεροψαλτών της Ιεράς Μητροπόλεως Πολυανής και Κιλκισίου συνήλθε σε έκτακτη συνέλευση και αποφάσισε την ανεπιφύλακτον συμπαράστασίν του στο πλευρό σας για κάθε ενέργεια που έχει σαν σκοπό την αποτελεσματική έκβαση του αγώνα σας και των προσπαθειών σας.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΑΙΤΑΝΙΔΗΣ

ΤΑ ΣΧΗΜΑΤΑ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ ΣΤΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕΛΟΥΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΥ ΩΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ
ΘΕΟΛΟΓΟΥ - ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Μελετώντας κανείς διάφορους ύμνους μελοποιημένους σε Βυζαντινή σημειογραφία μπορεί εύκολα να παρατηρήσει την αρμονική πλοκή που υπάρχει μεταξύ του λόγου και του μέλους. Το μουσικό χρώμα που αναδύεται από τους ήχους της Βυζαντινής μουσικής κάνει πιο έντονο το περιεχόμενο που θέλει να τονίσει ο ύμνος. Η επιλογή του ήχου για τη μελωδική απόδοση ενός ύμνου αποτελεί συνάρτηση του ήθους – χαρακτηριστικών του ήχου με το μήνυμα που εκφράζει ο λόγος στο κάθε τροπάριο. Έτσι ο κατάλληλος ήχος δημιουργεί την προσήκουσα αρμονική ηχητική πλαισίωση για να τονιστούν τα νοήματα που περιλαμβάνονται στον ύμνο.

Αυτή η σύνδεση λόγου και μέλους λοιπόν δημιουργεί διάφορα σχήματα έκφρασης με τα οποία το μέλος ζητεί να κάνει εμφανέστερο εκείνο το οποίο εκφράζεται με τις λέξεις. Τα σχήματα αυτά άλλοτε εκφράζουν διάφορες εξωτερικές συνθήκες όπως για παράδειγμα τόπο, κίνηση, πλήθος κ.α. και άλλοτε εξωτερικεύουν διάφορες ψυχικές διαθέσεις και συναισθήματα όπως χαρά, θυμό, ικεσία. Όλα αυτά τα σχήματα εκφράσεως εντάσσονται στην κατηγορία των τεχνικών στοιχείων της Βυζαντινής μουσικής.

Στο άρθρο αυτό θα ασχοληθούμε με τη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο εκφράζονται ο τόπος και η αμαρτία (ως εξωτερικές συνθήκες) και η χαρά – θλίψη, ικεσία – δέηση (ως ψυχικές διαθέσεις) μέσα στα πλαίσια της εναρμόνισης μέλους και λόγου. Ταυτόχρονα θα παραθέτουμε παραδείγματα από την πλούσια μουσική παρακαταθήκη που μας παρέδωσαν σπουδαίοι διδάσκαλοι της ψαλτικής τέχνης.

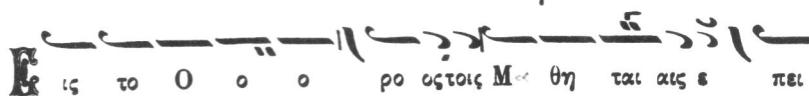
Α. ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

1. ΤΟΠΟΣ

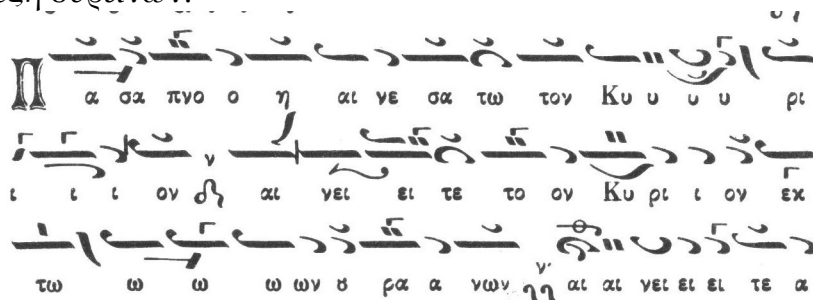
Στην κατηγορία αυτή ανήκουν σχήματα τα οποία περιγράφουν τόπο όπως γη, ουρανός, θρόνος κ.α. Στις περιπτώσεις αυτές παρατηρούμε ανάλογα με τη λέξη που υπάρχει να κατευθύνεται και η πορεία του μέλους. Αναφέρουμε ενδεικτικά παραδείγματα:

Στο Α Εωθινό Δοξαστικό του Πρώτου ήχου από το Αναστασιματάριο διαφαίνεται η διαδοχική ανάβαση του μέλους στη λέξη Όρος.

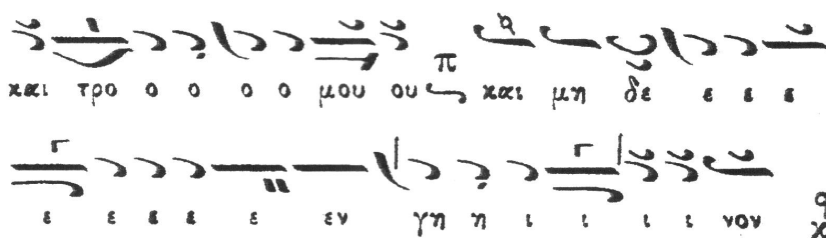
Ἑωθενὸν Α'. π
q

Στο Πάσα πνοή του Πλαγίου του Τετάρτου ήχου (Αναστασιματάριο) διακρίνεται η άνοδος του μέλους στη λέξη ουρανών.

Στο Σίγησάτω πάσα σάρξ του Ιακώβου Πρωτοψάλτου (ήχος Πλάγιος του Πρώτου, ψαλλόμενο αντί Χερουβικού το πρωί του Μεγάλου Σαββάτου) η πτώση του μέλους σε χαμηλές νότες με ατελή κατάληξη στον φθόγγο Κε της υπάτης θέσης τονίζει τη λέξη γήινον .

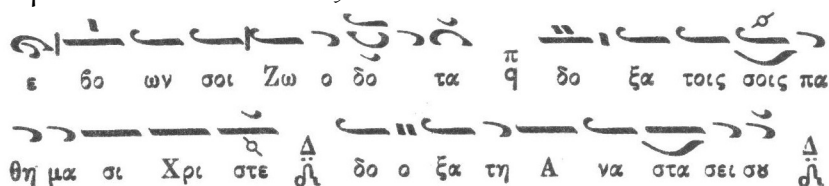

2. ΑΜΑΡΤΙΑ

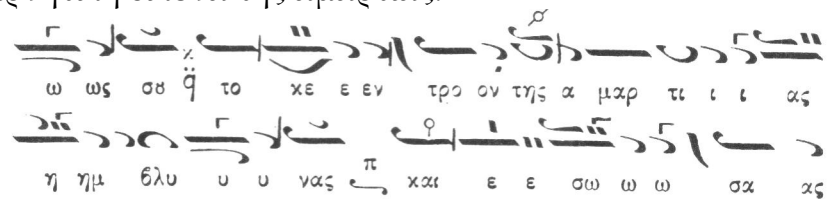
Η αρνητική έννοια που έχει η αμαρτία αλλά και οτιδήποτε σχετίζεται με αυτή (κακία, θάνατος, διάβολος, πλάνη) εκφράζονται κυρίως με μουσικές μεταπτώσεις σε χρωματικό γένος και συγκεκριμένα με ήχο Πλάγιο του Δευτέρου.

Παραδείγματα:

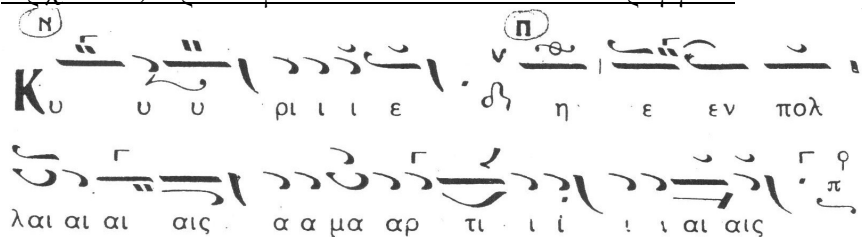
Η μουσική μετάπτωση σε ήχο πλάγιο του δευτέρου στο Κάθισμα της β' στιχολογίας του πρώτου ήχου Εν τω Σταυρώ προσηλωθείς (Αναστασιματάριο) δίνει έμφαση στην έννοια του πάθους.

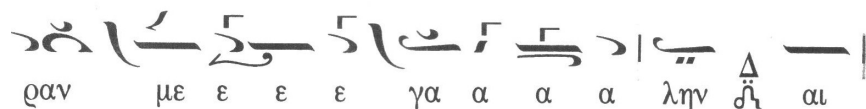
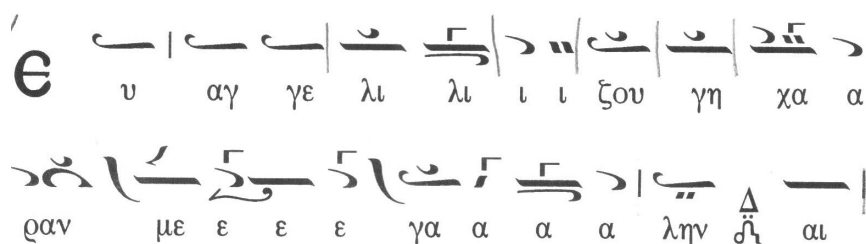
Παρόμοια περίπτωση έχουμε και στο στιχηρό του Εσπερινού του πλάγιου του πρώτου ήχου Δια του τιμίου σου Σταυρού Χριστέ όπου με την πένθιμη χροιά που αναδύει ο πλάγιος του δευτέρου ήχος περιγράφει την αρνητική εικόνα της αμαρτίας.

Το τροπάριο της Κασσιανής είναι γεμάτο από μουσικές μεταπτώσεις που θέλουν να τονίσουν την έννοια της αμαρτίας και των συναφών της. Αναφέρουμε αποσπάσματα από το αργοσύντομο τροπάριο του Αρχοντος Πρωτοψάλτου Κωνσταντίνου Πρίγγου:

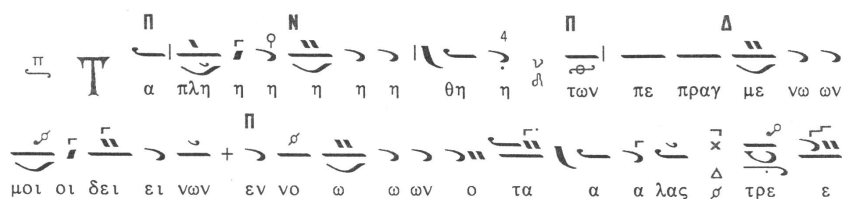

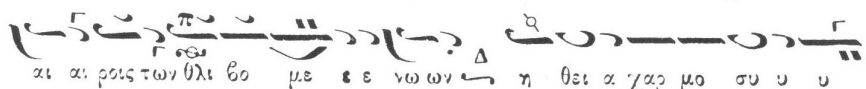
Τα Θλιβερά συναισθήματα αντιθέτως αποδίδονται σε χαμηλό τονικό ύψος με το θρηνώδες ένδυμα που προσφέρει ο πλάγιος του δευτέρου ήχος

Αναφέρουμε ενδεικτικά παραδείγματα:

Στο γνωστό τροπάριο Τα πλήθη των πεπραγμένων μοι δεινών το οποίο είναι μελοποιημένο σε ήχο πλάγιο του δευτέρου και ψάλλεται κατά την περίοδο του Τριωδίου αποτυπώνεται η θλίψη του ανθρώπου για τα πεπραγμένα δεινά.

Στο Δοξαστικό του Εσπερινού της εορτής του Αγίου Νικολάου (ήχος πλάγιος του δευτέρου – Μουσική Κυψέλη Στέφανου Λαμπαδαρίου) η λέξη θλιβομένων (τονιζόμενη με παραχορδή) αποδίδει το συναίσθημα της θλίψης που διακατέχει την ψυχή του ανθρώπου.

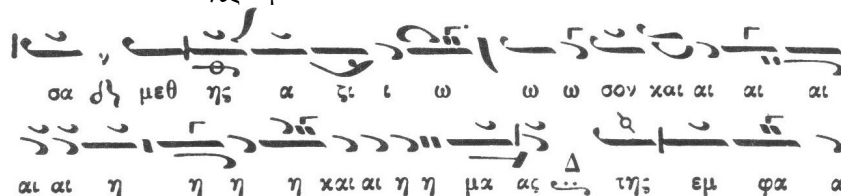
2. ΙΚΕΣΙΑ – ΔΕΗΣΗ

Η ικεσία – δέηση εκφράζεται άλλοτε με ορισμένες γραμμές και άλλοτε με ολόκληρο μέλος. Τα σχήματα εκφράσεως της ικεσίας – δέησης που δημιουργούνται σε

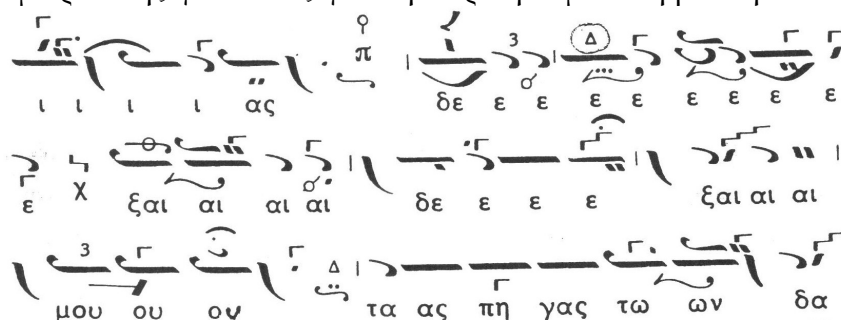
ορισμένες γραμμές ενός ύμνου αποδίδονται κυρίως με μουσικές μεταπτώσεις σε δεύτερο ήχο.

Αναφέρουμε ενδεικτικά:

Στο Η Εωθινό Δοξαστικό (ήχος πλάγιος του τετάρτου) παρατηρούμε μια πολύ χαρακτηριστική μουσική γραμμή η οποία εκφράζει την δέηση με αλλαγή γένους από το διατονικό στο χρωματικό.

Στο τροπάριο της Κασσιανής του Αρχοντος Πρωτοψάλτου Κωνσταντίνου Πρίγγου (μέλος αργοσύντομο, ήχος πλάγιος του τετάρτου) η εναλλαγή από το διατονικό στο μαλακό χρωματικό γένος δημιουργεί την κατάλληλη ηχητική πλαισίωση για να ομολογηθεί η ικεσία της αμαρτωλής γυναίκας για την πρώην εμπαθή βιωτή.

Υπάρχουν βέβαια όπως προαναφέραμε και ύμνοι που ολόκληρο το περιεχόμενο τους διαχέεται από το πνεύμα της ικεσίας όπως για παράδειγμα το Μέγα Προκείμενο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής Μη αποστρέψεις το πρόσωπον σου μελισμένο σε πλάγιο του τετάρτου ήχο όπου εκφράζεται η ικεσία του ανθρώπου προς το Θεό σε καιρό θλίψεως αλλά και το απόσταγμα της αισιοδοξίας που προκύπτει από την ελπίδα στον Παντοδύναμο Θεό.

Με όσα αναφέραμε παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι τα διάφορα σχήματα εκφράσεως που δημιουργούνται από την αρμονική πλοκή μέλους και λόγου ως τεχνικά χαρακτηριστικά της Βυζαντινής μουσικής αναδεικνύουν αφενός την αρτιότητα της Βυζαντινής μουσικής ως επιστήμης και αφετέρου την υπηρεσία της στη διεξαγωγή της Θείας Λατρείας ως ένδυμα του λόγου και ως μέσω για την πνευματική ανάταση των πιστών.

----- . -----
**ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΧΟΡΩΔΙΑ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ
ΧΟΡΟΥ**

ΚΥΡΙΑΖΗ ΝΙΚΟΛΕΡΗ (Συνέχεια από το Τεύχος 23)

ΑΚΡΙΒΕΙΑ ΣΤΟΝ ΡΥΘΜΟ «ΕΝ ΑΡΧΗ ΗΝ Ο ΡΥΘΜΟΣ»

Η ρυθμική ακρίβεια είναι από τα βασικά στοιχεία της Χορωδιακής μουσικής. Ρυθμική ακρίβεια ονομάζουμε την ισόχρονη εκτέλεση κάθε μουσικού φθόγγου από όλους τους χορωδούς. Τον κυριότερο λόγο, η ευθύνη μπορούμε να πούμε, σε αυτή την περίπτωση τον έχει ο Χοράρχης ο οποίος πολύ προσεκτικά και με πειθαρχημένες κινήσεις των χεριών του ή και ενίοτε άλλων μελών του σώματος ή και με μορφασμούς να προσπαθεί να επιτύχει την απόλυτη ρυθμική ακρίβεια, σε συνάρτηση βέβαια με τους Χορωδούς οι οποίοι θα πρέπει με την κατάλληλη προετοιμασία και την προσοχή τους στο Χοράρχη να εκτελούν τον κάθε μουσικό φθόγγο ακριβέστατα με την χρονική του αξία. Αυτό για να επιτευχθεί τέλεια θα πρέπει η Χορωδία να ψάλλει από στήθους, αν είναι δυνατόν.

ΣΩΣΤΗ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΗ ΑΡΘΡΩΣΗ

Ειδικά στη Βυζαντινή μουσική η άρθρωση είναι ουσιώδες κεφάλαιο. Ειδικότερα στα σύντομα μέλη που το κείμενο παίζει πρωταρχικό ρόλο είναι απαραίτητο η εξαγωγή των λέξεων του κειμένου να είναι ολοκάθαρη, ταυτόχρονη και κρυστάλλινη. Τότε μόνο επιτυγχάνεται ο

σκοπός. Προκαλεί κακή εντύπωση όταν για μια μόνο συλλαβή ή και ολόκληρη λέξη ανοιγοκλείνουν 5,10,20,30 στόματα άναρθρα, με αποτέλεσμα να μην ξεχωρίζονται με το αυτί οι λέξεις του κειμένου. Η θεραπεία σε αυτή την περίπτωση είναι ότι θα πρέπει προ της διδασκαλίας του μέλους ο Χοράρχης με ικανούς κανονάρχας να περάσει το κείμενο στους Χορωδούς «κατ' επαγγελίαν».

ΟΜΟΙΟΓΕΝΕΙΑ ΦΩΝΩΝ – ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΜΕΛΩΔΙΑΣ-

ΙΣΟΚΡΑΤΗΜΑΤΟΣ

Α. ΟΜΟΙΟΓΕΝΕΙΑ ΦΩΝΩΝ

Η ομοιογένεια φωνών είναι το σπουδαιότερο κεφάλαιο στη συγκρότηση μιας Βυζ. Χορωδίας. Το ιδανικότερο είναι όλοι οι Χορωδοί να προέρχονται από την ίδια σχολή (ύψος). Τότε το αποτέλεσμα θα είναι καταπληκτικό, αφού βεβαίως θα έχει γίνει από τον Χοράρχη η απαραίτητη διδασκαλία στις επί μέρους βασικές λεπτομέρειες για την απαραίτητη συνοχή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Χορωδία του αειμνήστου Α.Π.Μ.Χ.Ε. Θρασύβουλου Στανίτσα. Το ηχόχρωμα που παράγεται διακρίνεται για την απόλυτη ομοιογένεια των φωνών.

Το πρόβλημα είναι όταν ένας Χοράρχης καλείται να συγκροτήσει μια Βυζ. Χορωδία της οποίας τα μέλη προέρχονται από διαφορετικές σχολές. Σε αυτή την περίπτωση η τακτική που θα πρέπει να ακολουθήσει θα είναι καθαρά υποκειμενική. Εμείς θα παραθέσουμε τις προσωπικές μας γνώμες, το πώς δηλαδή θα ενεργούσαμε σε αυτή την περίπτωση. Κατ' αρχάς η προετοιμασία της μελωδίας θα πρέπει να γίνει ξεχωριστά από αυτή του ισοκρατήματος ως εξής: **α)** Κατά ομάδες (3-4 ατόμων) μεταξύ ομοιογενών φωνών στην αρχή κατ' επαγγελίαν, στη συνέχεια PIANO και τέλος εάν επιτευχθεί κάποια ομοιογένεια τότε κανονική εκτέλεση FORTE. Κατόπιν όλη η χορωδία μαζί. **β)** Η τοποθέτηση των Χορωδών θα πρέπει να γίνει με πολύ έξυπνο τρόπο, για να επιτευχθεί το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Εδώ θα πρέπει να ισχύσει

«απάρνηση της ατομικότητας για το καλό του συνόλου».
γ) Η επιλογή των μαθημάτων θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτική. Η γνώμη μας είναι ότι αυτά θα πρέπει να είναι πολύ απλά και κλασικά. Βέβαια όταν η χορωδία μετά από αρκετές εμφανίσεις αποκτήσει απόλυτη συνοχή τότε η επιλογή των μαθημάτων θα είναι πιο εύκολη για τον Χοράρχη.

Β. ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΜΕΛΩΔΙΑΣ / ΙΣΟΚΡΑΤΗΜΑΤΟΣ

Επειδή το ισοκράτημα στην Βυζαντινή Μουσική έχει σαν αποστολή να παρακολουθεί, να συνοδεύει και να συγκρατεί την μελωδία τότε στην τονική, τότε σαν ξεχωριστή φωνή, (αυτό εξαρτάται από την εξέλιξη της και να μην αποβαίνει εις βάρος της), για τον σκοπό αυτό η αναλογική τοποθέτηση μελωδίας και ισοκρατήματος κατά την γνώμη μας θα πρέπει να είναι ως εξής:

- Χορωδία για 10 άτομα: Αναλογία 6-4
- Χορωδία για 15 άτομα: Αναλογία 10-5
- Χορωδία για 20 άτομα: Αναλογία 13-7
- Χορωδία για 25 άτομα: Αναλογία 16-9
- Χορωδία για 30 άτομα: Αναλογία 19-11
- Χορωδία για 35 άτομα: Αναλογία 22-13
- Χορωδία για 40 άτομα: Αναλογία 25-15

Εννοείται ότι για να τηρηθούν αυτές οι αναλογίες θα πρέπει το υλικό και των δύο φωνών να είναι αρκετά ικανό και έμπειρο. Σε διαφορετική περίπτωση ο Χοράρχης θα πρέπει να δώσει λύσεις ανάλογα με το προσφερόμενο υλικό στην μελωδία όσο και στο ισοκράτημα. (Συνεχίζεται)

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΥΨΗΛΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

Από δημοσίευμα της εφημερίδας Πρωινός Λόγος των Ιωαννίνων

Στην πόλη των Ιωαννίνων με την ιστορία της και τις φυσικές ομορφιές της, με τους ευεργέτες της, τα νεοκλασικά κτίρια και τους φιλόκαλους κατοίκους της, μπορεί ν' απολαύσει κανείς και ποιοτικές μουσικές

εκδηλώσεις. Μια τέτοια μουσική εκδήλωση από το χώρο της βυζαντινής μουσικής, και ιδιωτικές πρωτοβουλίες, ήταν και εκείνη της 5^{ης} Ιουνίου.

Η χορωδιακή εκδήλωση, οργανωμένη με πολλή φροντίδα και μεράκι από το Σύλλογο Φίλων της Βυζαντινής Μουσικής «Το Ενδόφωνο» με συνδιοργάνωση του Ιδρύματος Κωνσταντίνου Κατσάρη, ήταν αφιερωμένη αυτή τη φορά στο **Χουρμούζιο Γιαμαλή του Γεωργίου**, γνωστό ως **Χουρμούζιο χαρτοφύλακα** (1765- 1840), έναν από τους τρεις ευρετές της νέας μεθόδου γραφής της βυζαντινής μουσικής, κορυφαία προσωπικότητα της νεότερης ιστορίας της μουσικής, παρουσιάστηκε στην αρχοντική αίθουσα της Ζωσιμαίας Ακαδημίας, σε ένα καλό αριθμητικώς και ποιοτικώς ακροατήριο, παρ' όλη την ένταση της ζέστης.

Το Χουρμούζιο παρουσίασε ο προσκαλεσμένος λόγιος αρχιμανδρίτης **Αθανάσιος Σιαμάκης**, ερευνητής της ελληνικής μουσικής των αρχαίων, βυζαντινών, και νεότερων χρόνων, ο οποίος παρουσίασε εντυπωσιακά στοιχεία για τον άνδρα. Αφού παρουσίασε βιογραφικά στοιχεία του Χουρμουζίου και έδωσε το ιστορικό μουσικό κλίμα της εποχής του, τόνισε και την πρακτικότητα και την ευελιξία της εφευρεθείσης νέας γραφής, χάρις στην οποία όπως τόνισε ο ομιλητής, η βυζαντινή μουσική απέκτησε οντότητα, μορφή, εξέλιξη, ιστορία και γραμματεία. Τέλος αναφέρθηκε με συνοπτικότητα στους κύριους τομείς της προσφοράς του Χουρμουζίου, όπως είναι:

α) η συμμετοχή του στην τριμελή ομάδα που εφεύρε και εισήγαγε το 1814 τη νέα παρασημαντική τη λεγομένη εξηγητική ή αναλυτική.

β) η διδασκαλία του στην συσταθείσα Γ πατριαρχική σχολή για 6 χρόνια,

γ) η μεταφορά όλων σχεδόν των μουσικών κειμένων που σώζονταν απ' αρχής μέχρι την εποχή του από την παλιά γραφή στη νέα,

δ) η εκτεταμένη μελοποιία πολλών ομάδων ύμνων,
ε) η συμβολή του στο να διατυπωθούν κανόνες ορθογραφίας της μουσικής,

στ) η διόρθωση και συμπλήρωση του θεωρητικού συγγράμματος του Χρυσάνθου, Εισαγωγή στο θεωρητικό και πρακτικό της εκκλησιαστικής μουσικής. Τη διεύθυνση της χορωδίας είχε ο εγνωσμένος και μεστός χοράρχης **Σπυρίδων Υφαντής**, άρχων υμνωδός της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας, πρωτοψάλτης του Μητροπολιτικού Ναού Ιωαννίνων, ενεργός παράγων της μουσικής στην επαρχία της Ηπείρου. Η φιλόπονη προετοιμασία της χορωδίας και η επιτυχής διεύθυνση από τον ίδιο είχε ως αποτέλεσμα η μελωδική παρουσίαση των ύμνων να γίνει με σπάνια επιτυχία.

Τα μέλη Μακάριος ο ανήρ σε πλ δ' ήχο, Κύριε εκέκραξα και εσπέρια σε γ' ήχο, Λόγον αγαθόν σε δ' ήχο, Αργοί αναβαθμοί σε πλ α' ήχο. Τμήματα του ανατασίμου κανόνος, αργό δοξαστικό θεοτοκίο της αναλήψεως σε πλ. β' ήχο, Δοξολογία σε βαρύ εναρμόνιο (επιλεκτικά). Δύο τμήματα από το οκτάηχο θεοτοκίο μάθημα Ρόδον το αμάραντον σε α' και δ' (αγια) ήχους, παρ' όλες τις λεπτεπίλεπτες και περίτεχνες χουρμούζιες ιδιομορφίες τους, τις διακρινόμενες για τη μεγάλη έκταση σε βάθος – ύψος της μελοποιίας, ζωντάνεψαν ενώπιον του ενθουσιασμένου επίλεκτου ακροατηρίου και δημιούργησαν κλίμα πνευματικής ανύψωσης, ψυχικής κατάνυξης, και ακουστικής τέρψης.

Τέτοιες εκδηλώσεις υψηλού πνευματικού και καλλιτεχνικού επιπέδου όχι μόνο ανεβάζουν το πολιτιστικό επίπεδο της μαρτυρικής αυτής ακρώρειας της Ηπείρου, αλλά και επιδεικνύουν τα διαπιστευτήρια μιας ελληνικής και χριστιανικής παράδοσης, που κατεβαίνει ανόθευτη και αδιάσπαστη από τους αιώνες της ελληνικής ιστορίας.

Εύγε.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΑΛΠΙΣΜΑ

«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ» αγωνιοῦμε καὶ ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὴ διάσωση καὶ διατήρηση τῶν γνήσιων μουσικῶν μας παραδόσεων. Οἱ προσπάθειές μας εἶναι καθαρῶς ἰδεολογικές. Γι' αὐτὸ παρακαλοῦμε ὅλους τοὺς προσηλωμένους στὶς μουσικές μας παραδόσεις, ἐρευνητές, μουσικολόγους, ψάλτες, τραγουδιστές, ὀργανοπαῖχτες καὶ φιλόμουνσους νὰ ἐγγραφοῦν στὴν Ἑνωσή μας. Ἡ κάθε εἶδους βοήθεια εἶναι πολὺτιμη.

«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

Αίτηση

Επώνυμο:.....
Όνομα:.....
Πατρώνυμο:.....
Κάτοικος: .....

Οδός:.....
Αριθμός: .....

Τ.Κ. :.....
e-mail:.....
Τηλ.:.....
Φαξ: .....

Ημερ.Γέννησης .....

Προς

Το Διοικητικό
Συμβούλιο Της Ἑνώσης
Προασπιστῶν Της
Εθνικῆς Μουσικῆς
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

Με τὴν αἴτησή μου αὐτή
ἐκφράζω τὴν ἐπιθυμία,
νὰ ἐγγραφῶ μέλος τῆς
Π.Ε.Π.Ε.Μ, ἀποδεχόμε-
νος τὶς διατάξεις τοῦ
καταστατικοῦ τῆς.

Με τιμὴ

Προαιρετικά πληροφοριακά στοιχεία

Επίπεδο.....
.....
Δάσκαλοί μου.....
.....
Υπηρετῶ ὡς Ἱεροψάλτης.....
.....

Ημερομηνία Αίτησης.....

(Συμπληρώστε το παρόν και ταχυδρομήστε το στη διεύθυνση
Αγίου Ιωάννου 19 Αίγιο Τ.Κ. 25100.)

ΑΠΟΣΤΟΛΕΑΣ

**ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»
ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ 19
Τ.Κ. 25100 ΑΙΓΙΟ**

ταχυδρομικό δελτάριο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Από τον εκδοτικό μας οίκο «ΜΥΡΙΠΝΟΟΝ» κυκλοφορούν τα εξής μουσικά βιβλία, των:

Α. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΤΣΙΦΗ

1. **ΨΑΛΤΟΤΡΑΓΟΥΔΑ** (Συνοδεύεται από ένα CD με διάφορα τραγούδια & την προσευχή του ψάλτη).
2. **ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ-ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΚΤΩΗΧΙΑΣ**

Β. ΦΩΤΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

1. **ΧΕΡΟΥΒΙΚΑΡΙΟΝ** - Περιέχει 154 χερουβικούς ύμνους και 13 της προηγιασμένης Θ.Λειτουργίας.
2. **ΜΟΥΣΙΚΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ** – Περιέχει τα μυστήρια Βάπτισης & Γάμου και τη Νεκρώσιμη Ακολουθία, με τις ευχές των Ιερέων.
3. **ΛΕΝΑΟΣ ΚΡΗΝΗ** –Εσπερινός, Όρθρος, Θ.Λειτουργία κ.τ.λ. της Ζωοδόχου Πηγής.

Γ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΑΤΖΗΧΡΟΝΟΓΛΟΥ

1. **ΠΡΟΣΟΜΟΙΑ** – (Συνοδεύεται από ένα CD).

Πληροφορίες – παραγγελίες: ΦΩΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Αγ. Ιωάννου 19 – Τ.Κ. 25100 ΑΙΓΙΟ

ΤΗΛ.: 26910 29842, FAX: 26910 23492

Ιστοσελίδα: www.myripnoon.gr

Ηλεκτρονική δ/νση: myripnoon@yahoo.gr

ΠΕΝΘΗ

Έφυγε από τη ζωή ένα λαμπρό τέκνο της ευάνδρου Ηπείρου, ο δάσκαλος, πρωτοψάλτης και χοράρχης, Νικόλαος Καραβίδας. Καλλίφωνος και εγκρατής μουσικός ο αείμνηστος, είχε χρηματίσει Πρόεδρος του Συλλόγου Ιεροψαλτών Ιωαννίνων και χοράρχης της χορωδίας του Συλλόγου. Ακόμα είχε δημιουργήσει σπουδαία χορωδία παραδοσιακών τραγουδιών. Υπήρξε πολυγραφώτατος με αρκετά έργα, μερικά από τα οποία εκδόθηκαν με την ιδιόχειρη απαράμιλλη καλλιγραφία του. Πολυμαθής και μετριοφρων άνθρωπος με ακέραιο χαρακτήρα, προσηλωμένος στις μουσικές μας παραδόσεις και στις μεγάλες αξίες της φυλής μας, υπήρξε επίλεκτο μέλος της Π.Ε.Π.Ε.Μ. «ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

Αιωνία του η μνήμη.

Τα ένυπόγραφα κείμενα, εκφράζουν τις απόψεις του υπογράφοντος.

Συνδρομές, προαιρετικές μέν, αναγκαίες δὲ γιὰ τὴν στήριξη τοῦ περιοδικοῦ.

Με απόφαση του Δ.Σ.καθορίστηκε ως ελάχιστη συνδρομή το ποσό των 25 ευρώ, ανά τριετία.

Όλα τα τεύχη του περιοδικού είναι προσβάσιμα στην ιστοσελίδα www.myriphoon.gr

